

पंडित दीनदयाल उपाध्याय शिक्षण संस्था, संचलित,

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय फुलंब्री

ता. फुलंब्री जि. औरंगाबाद

नेक मुल्यांकनात 'ब' दर्जा प्राप्त

वार्षिक अहवाल

शैक्षणिक वर्ष :- 2022-2023

समाजशास्त्र विभाग

प्राचार्य

डॉ. एस. आर. टकले

विभाग प्रमुख

डॉ. मंजुषा नळगीरकर

श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय, फुलंब्री

वार्षिक अहवाल 2022- 2023

समाजशास्त्र विभाग

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने शैक्षणिक वर्ष 2022- 2023 मध्ये पुढील कार्यक्रम घेण्यात आले.

अभ्यास सहल:

महाविद्यालयाच्या समाजशास्त्र विभागाची अभ्यास सहल दिनांक 24 ऑगस्ट 2022 रोजी फुलंब्री येथील प्रथम ओपन स्कूल संस्थेमध्ये गेली होती. प्रथम ही एक एनजीओ असून ग्रामीण भागातील मुलांना कौशल्य शिक्षण व रोजगार देण्याचे काम करते. प्रथम संस्थेचा एक भाग म्हणून प्रथम ओपन स्कूल फुलंब्री तालुक्यामध्ये गेल्या पाच वर्षांपासून काम करत आहे. प्रथम ओपन स्कूल अंतर्गत गाव पातळीवर अनेक कार्यक्रम राबविले जात आहेत. ज्या कार्यक्रमांपैकी एक कार्यक्रम म्हणजे युथनेट. हा कार्यक्रम 50 गावांमध्ये राबविला जातो. ज्यात शिक्षण, रोजगार, आरोग्य व गावातील समस्या या विषयाला धरून ही संस्था काम पाहते. सहली दरम्यान मुलांनी प्लंबिंग, इलेक्ट्रिशियन, मोटर मेकॅनिक, नर्सिंग, ब्युटी पार्लर व सेंट्रिय शेती इत्यादी कोर्सेसची सविस्तर माहिती घेतली. अभ्यास सहलीत एकूण 15 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

अतिथी व्याख्यान:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक 6 सप्टेंबर 2022 रोजी अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. व्याख्यानासाठी प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. प्रकाश बावस्कर (समाजशास्त्र विभाग प्रमुख, एकता शिक्षण प्रसारक मंडळाचे कला महाविद्यालय बिडकीन, ता.-पैठण जि. औरंगाबाद) हे लाभले होते. त्यांनी समाजशास्त्र विषयातील व्यावसायिक संधी या विषयावर विद्यार्थ्यांना सखोल मार्गदर्शन केले.

भित्तीपत्रक प्रकाशन:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक 6 सप्टेंबर 2022 रोजी सामाजिक संस्था या विषयावरील भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन डॉ. प्रकाश बावस्कर, डॉ. मंजुषा नळगीरकर, प्रा. अनिल जाधव आणि विभागाचे विद्यार्थी यांच्या हस्ते झाले.

गटचर्चा:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक 14 ऑक्टोबर 2022 रोजी स्त्री भ्रूण हत्या या विषयावर गटचर्चेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदरील गटचर्चेत 8 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

सामंजस्य करार (MOU):

प्रस्तुत महाविद्यालयातील समाजशास्त्र विभाग आणि यशवंतराव चव्हाण कला वाणिज्य विज्ञान महाविद्यालय सिल्लोड येथील समाजशास्त्र विभागांतर्गत दिनांक 14 नोव्हेंबर 2022 रोजी सामंजस्य करार (MOU)

करण्यात आला. सामंजस्य कराराद्वारे पुढील पाच वर्षासाठी विविध सामाजिक व संशोधनात्मक उपक्रम एकत्र घेण्यात येणार आहेत.

सेमिनार:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक 21 नोव्हेंबर 2022 रोजी समाजशास्त्रातील मूलभूत संकल्पना या विषयावर सेमिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदरील सेमिनारमध्ये 6 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

डॉ. गोविंद घुर्ये यांची जयंती:

समाजशास्त्र विभागाला डॉ. गोविंद घुर्ये यांचे नाव दिलेले असल्यामुळे त्यांच्या जयंतीनिमित्त दिनांक 2 डिसेंबर 2022 रोजी त्यांच्या प्रतिमेस अभिवादन करण्यात आले. अभिवादनास डॉ. मंजुषा नळगीरकर आणि विभागाचे विद्यार्थी उपस्थित होते. याप्रसंगी डॉ. गोविंद घुर्ये यांच्या समाजशास्त्रातील योगदानाविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती देण्यात आली.

डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाणदिन अभिवादन कार्यक्रम:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर महापरिनिर्वाण दिनानिमित्त दिनांक 6 डिसेंबर 2022 रोजी अभिवादन कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. अभिवादनासाठी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस. आर. टकले, प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थी उपस्थित होते.

सामंजस्य करार (MOU) अंतर्गत नामविस्तार दिन कार्यक्रम:

प्रस्तुत महाविद्यालय आणि यशवंतराव चव्हाण कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय सिल्लोड यांच्यात झालेल्या सामंजस्य करारा अंतर्गत दिनांक 14 जानेवारी 2023 रोजी श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय फुलंब्री येथे नामविस्तार दिन कार्यक्रमानिमित्त विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. व्याख्यानासाठी प्रमुख मार्गदर्शक म्हणून प्रा. डॉ. गंगाधर मोरे (उपप्राचार्य तथा समाजशास्त्र विभाग प्रमुख यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय सिल्लोड) हे लाभले होते. त्यांनी विद्यापीठातील उच्च शिक्षणाची सद्यस्थिती याविषयी उपस्थित प्राध्यापक, शिक्षकेतर कर्मचारी आणि विद्यार्थी यांना मार्गदर्शन केले. आपले विचार मांडत असताना ते म्हणाले की डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर मराठवाडा विद्यापीठाचा नाम विस्तार करण्यासाठी मोठा संघर्ष करावा लागला. ज्या संघर्षामुळे मराठवाडा विभागाचे फार मोठे सामाजिक व आर्थिक नुकसान झाले. विद्यापीठ शिक्षण हे केवळ पदव्या देणारे असू नये तर विद्यार्थ्यांमध्ये सामाजिक व नैतिक बांधिलकी निर्माण करणारे असावे. विद्यापीठातील शिक्षणाची गुणवत्ता वाढल्याशिवाय विद्यापीठाचा नावलौकिक वाढणार नाही. त्यासाठी सर्वांनी प्रयत्न करणे गरजेचे आहे. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष स्थान महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस आर टकले सर यांनी भूषविले.

अतिथी व्याख्यान:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक 20 फेब्रुवारी 2023 रोजी अतिथी व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. व्याख्यानासाठी प्रमुख वक्ते म्हणून डॉ. परसराम बाचेवाड (समाजशास्त्र विभाग, देवगिरी महाविद्यालय औरंगाबाद) हे लाभले होते. त्यांनी विवाह संस्थेतील परिवर्तन या विषयावर विद्यार्थ्यांना सखोल मार्गदर्शन केले.

भित्तीपत्रक प्रकाशन:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक 20 फेब्रुवारी 2023 रोजी सामाजिक परिवर्तन या विषयावरील भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन डॉ. परसराम बाचेवाड, डॉ. मंजुषा नळगीरकर आणि विभागाचे विद्यार्थी यांच्या हस्ते झाले.

गटचर्चा:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक 14 मार्च 2023 रोजी सामाजिक संस्थेतील परिवर्तन या विषयावर गटचर्चेचे आयोजन करण्यात आले होते. सदरील गटचर्चेत 10 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

सेमिनार:

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने दिनांक 17 मार्च 2023 रोजी कुटुंबाचे बदलते स्वरूप या विषयावर सेमिनारचे आयोजन करण्यात आले होते. सदरील सेमिनारमध्ये 5 विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

सामाजिक सर्वेक्षण

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने मार्च महिन्याच्या तिसऱ्या आठवड्यात फुलंब्री गावातील शेतकऱ्यांचा सेंद्रिय शेती बदल असलेला अभिप्राय या विषयावर सर्वेक्षण करण्यात आले. सदरील सर्वेक्षणात फुलंब्री गावातील एकूण 50 शेतकऱ्यांनी सहभाग घेतला. सर्वेक्षणात तथ्य संकलनासाठी प्रश्नावली या तंत्राचा अवलंब करण्यात आला. सदरील सर्वेक्षणात चार विद्यार्थींनीही सहभाग घेतला होता. सर्वेक्षणात मिळालेले निष्कर्ष पुढीलप्रमाणे आहेत.

- फुलंब्री गावातील शेतकरी प्रामुख्याने कापूस, मक्का, गहू आणि भाजीपाला पिके घेतात.
- शेतकऱ्यांचे सरासरी वार्षिक उत्पन्न एक ते तीन लाख दरम्यान आहे.
- सर्वेक्षणातील एकूण 50 शेतकऱ्यांपैकी 35 म्हणजेच 70 टक्के शेतकऱ्यांकडे एक ते दोन एकर शेती आहे त्या खालोखाल 20% शेतकऱ्यांकडे तीन ते चार एकर शेती आहे व उर्वरित 10% शेतकऱ्यांकडे पाच ते सहा एकर शेती आहे.
- एकूण शेतकऱ्यांपैकी 60% शेतकऱ्यांकडे बागायती शेती आहे तर 40% शेतकऱ्यांकडे कोरडवाहू शेती आहे.
- फुलंब्री गावातील सर्वच शेतकरी रासायनिक शेती करतात. ज्यापैकी केवळ 40 टक्केच शेतकऱ्यांना रासायनिक शेतीमुळे होणाऱ्या दुष्परिणामांची माहिती आहे. त्यांनी रासायनिक शेतीमुळे शेतीची सुपीकता कमी होते, तसेच शेतीला जास्त पाणी द्यावे लागते व शेतीचा पृष्ठभाग कडक होतो असे दुष्परिणाम सांगितले.
- शेतकऱ्यांना आपण भविष्यात सेंद्रिय शेती करू इच्छिता का? असे विचारले असता, सर्वाधिक 80 टक्के शेतकऱ्यांनी सेंद्रिय शेती करू इच्छित नसल्याचे सांगितले. या मागचे कारण विचारले असता, सेंद्रिय शेतीतून उत्पन्न मिळत नाही, सेंद्रिय शेतीला अधिक खर्च लागतो आणि सेंद्रिय शेती करण्यासाठी आमच्याकडे जनावरे नाहीत अशी कारणे सांगितली.

- ज्या 20 टक्के शेतकऱ्यांनी सेंद्रिय शेती करण्याची इच्छा व्यक्त केली. त्यांनी शासनाकडून काही मदतीची अपेक्षा केली आहे. ज्यात शासनाने मोफत सेंद्रिय खते द्यावीत, पारंपारिक बी बियाणांचे वाटप करावे, सेंद्रिय खते व कीटकनाशके कमी दरात उपलब्ध करून द्यावीत व सेंद्रिय शेतीतून मिळालेल्या उत्पन्नाला अधिक भाव द्यावा अशा बाबींचा समावेश आहे.
- वरील सर्वेक्षणातून एक बाब स्पष्टपणे पुढे आली ती म्हणजे, फुलंब्री गावातील शेतकऱ्यांमध्ये सेंद्रिय शेती विषयी फारसा सकारात्मक दृष्टिकोन नाही. शेतकऱ्यांच्या मनामध्ये ही भीती आहे की, सेंद्रिय शेतीमुळे त्यांना भरघोस उत्पन्न मिळणार नाही. परिणामी रासायनिक शेती हाच उत्पन्नाचा योग्य मार्ग आहे. असे शेतकऱ्यांना वाटते.
- **पी.पी.टी तासिका:** विभागाच्या वतीने अभ्यासक्रमाशी निगडित विविध विषयांवर 20 पी.पी.टी तासिका घेण्यात आल्या.

उत्कृष्ट शोधनिबंध पारितोषिक:

- समाजशास्त्र विभाग प्रमुख डॉ. मंजुषा नळगीरकर यांना कालिकादेवी कला वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय शिरूर जिल्हा बीड येथे दिनांक 17 फेब्रुवारी 2023 रोजी आयोजित आय.सी.एस.एस.आर प्रायोजित 75 Years of Independence and Women in India या विषयावरील राष्ट्रीय परिषदेमध्ये उत्कृष्ट शोधनिबंध पारितोषिक देण्यात आला. शोध निबंधाचा विषय होता A Study of Menstrual Health Status of Adolescent Girls in Rural Area.

पंडित दीनदयाल उपाध्याय शिक्षण संस्था, संचलित,
श्री संत सावता माळी ग्रामीण महाविद्यालय फुलंब्री

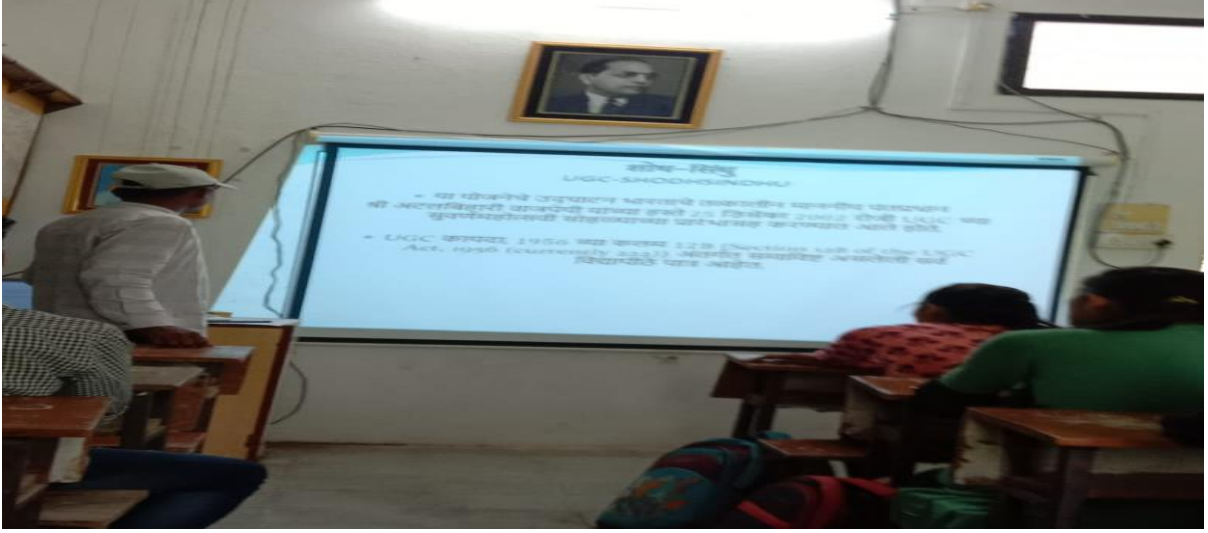
ता. फुलंब्री जि. औरंगाबाद

समाजशास्त्र विभाग

कार्यक्रमाची छायाचित्रे

अतिथी व्याख्यान

दिनांक 6 सप्टेंबर 2022 रोजी डॉ. प्रकाश बावस्कर यांनी समाजशास्त्र विषयातील व्यावसायिक संधी
या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

दिनांक 20 फेब्रुवारी 2023 रोजी डॉ. परसराम बाचेवाड यांनी विवाह संस्थेतील परिवर्तन

या विषयावर विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले.

भित्तीपत्रक प्रकाशन

6 सप्टेंबर 2022 रोजी सामाजिक संस्था या विषयावरील भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन करताना डॉ. प्रकाश बावस्कर

20 फेब्रुवारी 2023 रोजी सामाजिक परिवर्तन या विषयावरील भित्तीपत्रकाचे प्रकाशन करताना डॉ. परसराम बाचेवाड

गटचर्चा

दिनांक 14 ऑक्टोबर 2022 विषय: स्त्री भ्रूण हत्या

दिनांक 14 मार्च 2023 विषय: सामाजिक संस्थेतील परिवर्तन

सेमिनार

दिनांक 21 नोव्हेंबर 2022 विषय: समाजशास्त्रातील मूलभूत संकल्पना

दिनांक 17 मार्च 2023 विषय: कुटुंबाचे बदलते स्वरूप

सामंजस्य करार (MOU)

सामंजस्य करार करताना प्राचार्य डॉ. एस आर टकले आणि प्राचार्य डॉ.अशोक पंडित

सामंजस्य करार (MOU) अंतर्गत नामविस्तार दिन कार्यक्रम

दि. 14 जानेवारी 2023 रोजी विद्यापीठातील उच्च शिक्षणाची सद्यस्थिती याविषयी विचार मंडळाना प्रा. डॉ. गंगाधर मोरे

अभ्यास सहल

महाविद्यालयाच्या समाजशास्त्र विभागाची अभ्यास सहल दिनांक 24 ऑगस्ट 2022 रोजी फुलंब्री येथील प्रथम ओपन स्कूल संस्थेमध्ये गेली होती. अभ्यास सहलीत एकूण पंधरा विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला होता.

सामाजिक सर्वेक्षण

समाजशास्त्र विभागाच्या वतीने मार्च महिन्याच्या तिसऱ्या आठवड्यात फुलंब्री गावातील शेतकऱ्यांचा सेंद्रिय शेती बदल असलेला अभिप्राय या विषयावर सर्वेक्षण करण्यात आले. सदरील सर्वेक्षणात चार विद्यार्थिनींनी सहभाग घेतला होता.

डॉ. गोविंद घुर्ये यांची जयंती

2 डिसेंबर 2022 रोजी डॉ. गोविंद घुर्ये यांच्या प्रतिमेस अभिवादन करण्यात आले

उत्कृष्ट शोधनिबंध पारितोषिक स्वीकारताना डॉ. मंजुषा नळगीरकर

नळगोरकर, डॉ.नितांन माळेगावकर यांनी परिश्रम घेतले. कार्यक्रमासाठी महाविद्यालयातील सर्व प्राध्यापक व कर्मचारी उपस्थित होते.

फुल बंदी (प्रतिनिधि) या बाँधकाम संपादनी विकास बलादे विस्तारवाह राजेंद्र बाळोरा बाँधकाम मार्गदर्शनाखाली तें पेलन प्रस्ताव उपलब्धच थापावदा साळूके बाँधकाम येवपाचें आशिल्लें जय बरेंचें आनी साई सैतकार विकास पॅलनेस बंद ११ उमेदवार मोठावण फुल बरेंचें जिव्हा दाखोवणें त्यांचें वर्चस्व कायम राखिलें तें विरोधी पक्षांतलो दाखवण पयाम पळोवपा लागला.

तासुपावली धनोरा येसीवि विकास कार्याकरी तसे सहकारी सोसायटी निवडणुक कुठलीय पार पडली. या सोसायटीपसून विकासकुठली भाजय ज कोडियास पॅलनेस बोधीपहाड देत दिलें गटाने पळोवपा लागला.